

Eduskunnan talousvaliokunnalle
Kuulemistilaisuus 9.11.2022

Dnro K2022-18

1(3)

8.11.2022

Lausuntopyyntö: HE 172/2022, 27.10.2022

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI KILPAILULAIN MUUTTAMISESTA

Pyydettyä lausuntona Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) esittää seuraavaa.

1 JOHDANTO

Asianajajaliitto kiittää eduskunnan talousvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta (Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kilpailulain muuttamisesta 172/2022, 19.9.2022, ”hallituksen esitys”).

2 OIKEUSTURVAPUUTTEET OVAT EDELLEEN RATKAISEMATTA

Kilpailu- ja kuluttajavirastolla (”KKV”) on mahdollisuus tehdä yritystarkastus myös yrityskauppa- ja kuluttajaviraston yhteydessä. Tutkittavilla yrityksillä ei ole tehokkaita oikeussuojakeinoja, jotka varmistaisivat sen, etteivät KKV:n virkamiehet ota haltuunsa asianajosalaisuuden piiriin kuuluvaa aineistoa. Oikeustila on Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan ja EU:n perusoikeuskirjan 47 artiklan vastainen. Ihmisoikeustuomioistuin on käsitellyt aihepiiriä esimerkiksi ratkaisussaan Vinci Construction ja GTM Génie Civil and Services v. Ranska (63629/10 ja 60567/10, 2.4.2015). Asianajajaliitto on lausunut asiasta useita kertoja muun muassa ECN+-direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä.

Talousvaliokunta on mietinnössään TaVM 41/2018 vp katsonut, että yritysten puolustautumisoikeuksien – mukaan lukien oikeudellisen neuvonannon suojan – näkökulmasta riippumaton, tuomioistuimen arvioon perustuva järjestelmä voisi turvata nykyistä paremmin luottamuksen viranomaisen toiminnan puolueettomuuteen. Tästä syystä talousvaliokunta piti tärkeänä, että asiaan liittyviä sääntelytarpeita arvioidaan kilpailulakia jatkossa uudistettaessa.

Kyseistä selvitystä ei ole tehty, ja se tulisi viipymättä tehdä.

Valitusoikeuden puuttuminen tarkastustilanteissa ei ole edes ainoa oikeusturvaongelma: tehokas valitusoikeus puuttuu myös silloin, kun KKV toteaa yrityskauppailmoituksen olevan epätäydellinen, eikä yrityskaupan ilmoittajalla ole tehokasta pääsyä KKV:n hallussa olevaan aineistoon yrityskauppa- ja kuluttajaviraston tilanteissa vastaavalla tavalla kuin monessa muussa EU:n jäsenvaltiossa.

KKV on aikaisemmin todennut olevansa valmis kehittämään toimintaansa asiakirjajulkisuudessa, tutkintaprosessin läpinäkyvyyden lisäämisessä sekä niin sanotun datahuonemennettelyn kehittämisessä (työryhmämietintö 16/2017, s. 102). Tämä asia ei ole edennyt. Käsityksemme mukaan syynä on ollut se, ettei lainsäädäntö ei tue menettelyä.

Ongelmallista oikeusturvan kannalta on erityisesti se, että ilmoittajan asiamiehillä ei käytännössä ole pääsyä siihen aineistoon, tietoon ja dataan, jotka KKV on kerännyt markkinoilta tutkintavaltuuksiensa nojalla ja joihin se vetoaa yrityskaupan synnyttäminen mahdollisten kilpailuongelmien osalta. Tämä KKV:n käytäntö on huomattavan ongelmallista erityisesti toiseen käsittelyvaiheeseen yrityskaupoissa, joissa markkinatoimijoiden lausunnot on laajalti redaktoitu siten, että niistä annetaan vain yleisluonteisia kohteja tai niitä ei toimiteta lainkaan.

Käytännössä oikeusturvapuute on aina esillä, kun tutkinta päättyy toisen vaiheen tutkintaan, ehtojen asettamiseen tai kieltopäätöksen esittämiseen markkinaoikeudelle. KKV:n käytäntö ei vastaa Euroopan komissiossa ja muissa EU-maissa noudatettuja käytäntöjä.

Pidämme lisäksi tärkeänä, että kilpailulain puolustautumisoikeuksia koskevaa 38 §:ää täsmennetään kuten laissa kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista (9.7.2020/566) on säädetty. Kyseisen lain 9 §:ssä oikeudenkäyntiasiamiehiä ja asianajajia koskeva poikkeus tietojensaanti- ja tarkastusoikeudesta. On epäloogista, ettei vastaavaa säännöstä ole kilpailulaissa.

2. KANNANOTTO ESITETYISTÄ MUUTOKSISTA KYNNYSARVOIHIN

Hallituksen esityksen mukaan KKV:n tutkittavaksi tulisivat jatkossa yrityskaupat, joissa osapuolten yhteenlaskettu Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää 100 miljoonaa euroa ja joissa vähintään kahden osapuolen Suomesta kertynyt liikevaihto ylittää kummankin osalta 10 miljoonaa euroa. Kyseessä on erittäin merkittävä laajennus KKV:n toimivaltaan, mikä johtaisi yrityskauppojen mittakaavassa hyvin pienten yrityskauppojen ilmoittamiseen KKV:lle.

Liikevaihtoarvojen asettamisessa tulisi ottaa huomioon Euroopan komission toimivalta. Komissio on saanut Euroopan unionin tuomioistuimen ("EUT") antaman ratkaisun (T-227/21 Illumina) myötä merkittävän oikeuden puuttua yrityskauppoihin riippumatta siitä, ylittävätkö osapuolten liikevaihdot Suomen kilpailulain asettamia kynnysarvoja. Asiassa EUT vahvisti yrityskeskittymien valvonnasta annetun neuvoston asetuksen ((EY) N:o 139/2004, nk. sulautuma-asetus) 22 artiklan mukaisen jäsenvaltioiden oikeuden siirtää yrityskaupan käsittelyn komissiolle riippumatta siitä, kohdistuuko kauppaan ilmoitusvelvollisuus kansallisen yrityskauppavalvontajärjestelmän alla. Siten merkittävään osaan mahdollisesti ongelmallisista yrityskaupoista voidaan jo nykyisen oikeustilan mukaan puuttua tehokkaasti liikevaihtorajoista välittämättä. Yrityskauppavalvonta tulee nähdä kokonaisjärjestelmänä, johon kuuluu sekä KKV että Euroopan komissio. Pelkän kansallisen osan arviointi yksistään ei ole tarkoituksenmukaista.

Edellä todetun perusteella liikevaihtorajojen laskemisen ei ole hallituksen esityksessä ehdotettua tarvetta. Lainvalmistelu ei sisällä huolellista taloudellista analyysiä siitä, miksi kynnysarvojen tulisi olla esitetyllä tasolla ja mitä kustannuksia tämä yrityksille aiheuttaa.

Helsingissä 8. päivänä marraskuuta 2022

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO
FINLANDS ADVOKATFÖRBUND

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson
Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

LAATI

Ilkka Aalto-Setälä, asianajaja, Helsinki

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu kilpailuoikeuden asiantuntijaryhmässä.